

NACISTICKÁ OKUPACE ČECH, MORAVY A SLEZSKA

ANOTACE:

Žáci analyzují dobovou fotografii pořízenou fotoreportérem Československé tiskové kanceláře 15. března 1939 v dolní části Václavského náměstí v Praze. Aktivita nabízí sadu analytických otázek a úkolů, které lze využít při interpretaci historické fotografie. Doplňující úkoly jsou zaměřené na vzpomínky pamětníků, práci s mapou či novinovým článkem.

DOPORUČENÝ VĚK: 14+

POMŮCKY:

- **MATERIÁL 1** (dobová fotografie)
- **MATERIÁL 2** (svědectví pamětníků)
- **MATERIÁL 3** (novinový článek *Vstup německé svrchovanosti na českou půdu*)

ÚKOLY:

1. Rozdejte žákům do dvojic **MATERIÁL 1**. Dejte jim chvíli na prohlédnutí fotografie a poté je nechte popisovat, co na nich vidí. Pokud budou mít s pojmenováním situace problém, upřesněte po několika pokusech, že se jedná o fotografii Prahy okupované nacisty 15. března 1939. Formou brainstormingu celé třídy potom najdete pro fotografii výstižný popis. Návrhy zapisujte na tabuli a na závěr můžete odhlasovat „vítězný“.
2. Nechte žáky ve dvojicích nebo větších skupinkách fotografii dále analyzovat. Mohou si dělat poznámky na papír a dobrovolníci pak své závěry prezentují celé třídě. Měli by odpovědět na následující otázky: *Jaké jsou důvody přítomnosti osob na daném místě? Rozdělte osoby podle toho do skupin a skupiny pojmenujte. Jaké emoce a myšlenky můžeme spojit s jednotlivci na fotografii? Dovedete si představit, co volají? Mohou na fotografii také přikreslit komiksové bubliny.*
3. Dvojicím rozdejte **MATERIÁL 2** a **MATERIÁL 3** a zadejte, ať si každý samostatně nejprve přečte vzpomínky reálných osob zachycených na fotografii (**MATERIÁL 2**) a konfrontuje je s tím, k čemu došli při skupinové diskusi v předchozím úkolu. Jak změnily výpovědi jejich vnímání fotografie? Co nového se dozvěděli? Svá zjištění ať pak znovu porovnají, tentokrát s dobovým článkem (**MATERIÁL 3**). V čem se lišily jejich odhady, svědectví pamětníků a dobový text z novin? Své postřehy týkající se především shod a rozdílů v líčení události žáci prezentují ve společné diskusi celé třídy.

NÁMĚTY PRO DALŠÍ PRÁCI:

- S pomocí fotografie, svědectví účastníků a funkce Street view v libovolných online mapách přesně lokalizujte místo v Praze, na kterém byla fotografie pořízena (jedná se o ulici Na Můstku).
- Podle dobové fotografie vytvořte s vybranými žáky „živou reprodukci“ (živý obraz). Zbývající žáci se pokusí identifikovat role svých spolužáků a celý živý obraz interpretovat.
- Nechte žáky na základě vědomostí z předchozích hodin dějepisu formou krátké úvahy odpovědět na otázku, co středoškolské studenty hrozcící německým okupantům prožili v dosavadním školním roce. K jakým zásadním změnám došlo v Československu? Jak studenti změny pravděpodobně prožívali? Uvažujte také nad tím, co se v jejich životě změnilo během měsíců následujících.
- V následujících dnech a měsících se lidé v Čechách a na Moravě budou muset rozhodnout, jaké postoje zastávat vůči okupační moci. Za domácí úkol zadejte žákům vypracování eseje, ve které promyslí možné varianty a zdůvodní jejich případná rizika či výhody.

ZDROJE:

MOTL, Stanislav. *Příběh jedné fotografie*. In: *Stopy, fakta, tajemství... ČRo Dvojka*, 18. 3. 2012 18:03.

Osudy 20. století. Čelem vzad. Studentský historický občasník. Praha, 2004, č. 12, online: www.celemvzad.cz/clanek/osudy-z-20-stoleti/?cislo=12

ŠIŠKA, Miroslav. *Historické miniatury*. Vyd. 1. Praha: Petrklíč, 2004.

TIGRID, Pavel. *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*. Praha: Odeon, 1990.

Foto: Josef Mucha, ČTK

„Někdo přinesl do třídy zprávu, že příjezd německé armády se očekává kolem desáté. Kam jinam bychom šli než na Václavské náměstí? Přišli jsme včas... Přes rameno policajta se mi naskytl pohled, který nikdy nezapomenu ... Kolona se na chvíli zastavila, těsně před sebou jsem uviděl otevřený vojenský vůz se dvěma zkrehlými vojáky v polní šedi a s přilbami na hlavách.“

Jaroslav Landa, student státní průmyslové školy v Praze I
(na fotografii: křičící muž v klobouku za policistou)

„Na ulicích stály hloučky lidí, někteří mlčeli, jiní zvedali pěsti... Pro slzy jsme neviděli. Slova nenávisti se sypala nejen v češtině, ale i slovenštině a v jiných jazycích.“

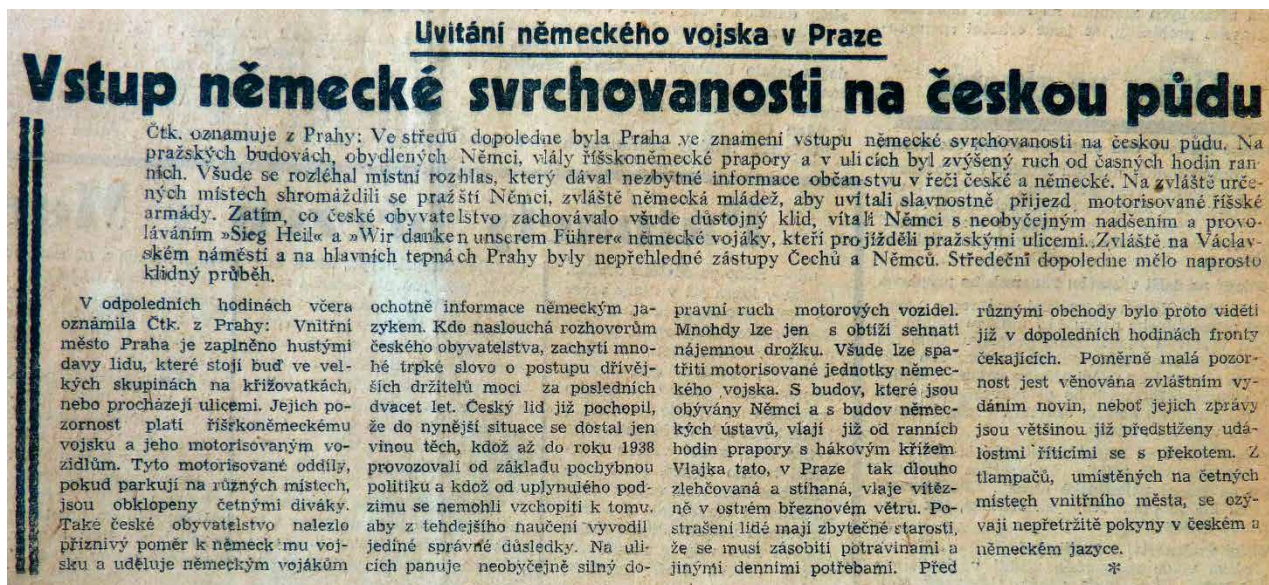
Marie Červenková, studentka obchodní akademie v Berouně
(na fotografii: žena v klobouku, zakrývající si tvář)

„Rozhořčení Pražané, kteří se o chystaném příjezdu německých okupantů prvně dozvěděli z rozhlasu, se shromáždili asi v 8.30 před kavárnou Savarin Na Příkopech. Mezi nimi byla skupina bulharských studentů zahradníků a dalších mých krajanů. Všichni jsme stáli v místech, kudy měly projíždět motorizované jednotky hitlerovských nepřátel. Celý prostor byl přeplněn Pražany. Měli sváteční obleky, také odznaky s trikolórami na klopách. Takhle vyjadřovali svůj protest proti okupantům. Okolo půl desáté se od Náměstí republiky blížily první hitlerovské tanky. Viděli jsme vojáky v přilbách a s automaty v rukou.“

Christo Bučukov, student z Bulharska
(na fotografii: nejvyšší muž v davu s hrozící pravicí)

„Dopoledne 15. března pronikly už první německé jednotky do Prahy. Den byl šedivý, studená, nevládná plískanice. Stál jsem s kamarádem na Václavském náměstí a mohu potvrdit, co zaznamenal Drtina: ‚Zde byl pohled na rozčilení a žal Pražanů nejdramatičtější a vskutku srdcervoucí. Ženy byly celé uplakané, ale hystericky na německé vojáky křičely, házely po nich tím, co měly v ruce, hrozily pěstmi, plivaly po nich. Některé se i pokusily strhnout německého vojáka z motocyklu, ale naši strážníci jim v tom zabránili. Dlažba byla poseta smetím, papíry, jablky, pomeranči a pomerančovou kůrou, kusy chleba, jak co lidé po Němcích házeli. Nenávist davu k nevitáným příchozím byla vášnivá a bouřlivá, jeho bolest neskrývaná a vzbuzovala lítost, že se nemohla vybit účinněji a prospěšněji.“

TIGRID, Pavel. Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu. Praha: Odeon, 1990.

Moravskoslezský deník, 16. 3. 1939.